

LES 18

SUBSTANTIVUM, U-STAMMEN

A. GRAMMATICA

Tot de u-stammen, ook wel vierde declinatie genoemd, behoren masculina en feminina op -us en een klein aantal neutra op -u.

Voorbeeld **portus** - haven en **genu** - knie.

	Singularis	Pluralis
Nominativus	portus	portus
Genitivus	portus	portuum
Dativus	portui	portibus
Accusativus	portum	portus
Ablativus	portu	portibus
Nominativus	genu	genua
Genitivus	genus	genuum
Dativus	genui	genibus
Accusativus	genu	genua
Ablativus	genu	genibus

Opmerkingen:

1. De belangrijkste neutra zijn **genu** - knie, **cornu** - hoorn, **veru** - braadspit.
 2. **Domus** (*f*) - huis heeft een gemengde declinatie: abl. sing. is domo, acc. pl. is domos, gen. sing. is domui of domi. Naar huis is domum, van huis is domo, thuis is domi.
 3. De meeste u-stammen zijn masculina, maar juist een aantal frequente u-stammen zijn feminina: **manus** - hand, **porticus** - zuilengaanderij, **tribus** - stam, **domus** - huis, **acus** - naald, **quercus** - eik, **idus** - idus (de 15de dag van maart, mei, juli en oktober, de 13de dag van alle andere maanden).
 4. Oorspronkelijk was voor alle u-stammen de uitgang in dat. en abl. plur. **-ubus**. Deze uitgang is bewaard gebleven in o.a. **arcus** - boog, **quercus** - eik en **tribus** - stam.
-

5. Cornu - hoorn (zowel het voorwerp als het materiaal, zowel gebruikt voor de horens van koeien als het gewij van herten; het blaasinstrument; de vleugel van een leger).

B. VOCABULARIUM

sonus	klank, geluid		vergadering
scutum	schild	usus IV	1 gebruik
signum	1 teken, veldteken		2 behoefte
	2 beeld		3 praktijk, ervaring
facinus, oris	daad, misdaad	acus <i>f</i> IV	naald
arcus IV	boog	domus <i>f</i> IV	huis
currus IV	strijdwagen	manus <i>f</i> IV	1 hand
cursus IV	loop, wedloop, koers		2 handvol, bende
exercitus IV	leger	portus <i>f</i> IV	haven
fluctus IV	golf	genu	knie
fructus IV	vrucht	cornu	hoorn, vleugel
impetus IV	1 vaart, onstuimigheid	veru	braadspit
	2 aanval	porticus <i>f</i> IV	zuilengaanterij
lacus IV	meer	quercus <i>f</i> IV	eik
magistratus IV	1 magistraat	tribus <i>f</i> IV	1 stam (volksdeel)
	2 ambt		2 wijk, district
metus IV	vrees	insignis	in het oog vallend,
senatus IV	senaat, senaats-		uitstekend

C. OEFENING

1. Consules Romani in senatu multum valebant.
2. Cives senatum in magno honore habebant.
3. Consules magistratus erant; magistratibus magna potestas¹ erat.
4. Ex portibus insulae Siciliae magistratus frumentum in Italiam vehunt².

1. potestas - macht.

2. vehunt - zij voeren.

5. Naves in portu sunt; nautae vi ventorum fluctuumque terrentur.
6. Portus insulae classe hostium occupati sunt.
7. Hannibal cum magno exercitu in Italiam veniet!
8. In exercitibus antiquorum populorum multi currus erant.
9. In horto multae et altae quercus sunt; ubi sunt populi?
10. Pueri parvi ad mare arcem aedificaverant; fluctus arcem deleverunt.
11. Cornu sinistrum exercitus a ripa fluvii prohibete!
12. Si¹ bellum erit, manus hostium agros vastabunt, domos delebunt.
13. In ripis lacuum multa animalia sunt.
14. Agriculae fructus, frumentum, pecus in oppidum vehunt.
15. Tito² senatus populusque romanus arcem pulchrum exstruxit³.
16. Celeri cursu equi currum trahunt⁴.
17. Romani in circis curruum cursus habebant.
18. Cornua multorum animalium arma sunt.
19. Bovis cornua cornibus cervi celeris similia non sunt.
20. Postquam⁵ victoria exercitus consuli nuntiata est, ad insulam navigavit.
21. Postquam casum copiarum audiverunt, cura et metus civis occupavit.
22. Roma antiqua in multas tribus divisa⁶ erat; in tribubus incolae multis dis deabusque templa aedificabant.
23. Cras domi non erimus; in insulam navigabimus ibique⁷ lacus pulchros et quercus altas spectabimus.
24. Hannibal exercitum romanum ad lacum Trasumennum profligavit.
25. Insignia erant facinora exercituum romanorum. Usu enim⁸ armorum milites romani omnes exercitus superabant. Robur⁹ exercitus romani erat in peditatu¹⁰; equites in cornibus collocabantur. Dextro et sinistro cornu praecerat praefectus¹¹. In cornibus saepe discrimen¹² pugnae erat.

1. si - als.

2. Titus, zoon van keizer Vespasianus, zelf keizer van 79–81.

3. exstruxit - (hij) richtte op.

4. trahunt - zij trekken.

5. postquam - nadat.

6. divisus - verdeeld.

7. ibi - daar.

8. enim - immers.

9. robur - kracht, de harde kern.

10. peditatus IV - voetvolk, infanterie.

11. praefectus - bevelhebber, commandant.

Sonus tubarum¹ signum impetus dabat. Milites romani arma egregia habebant. Dextra manu hastam aut² gladium, sinistra scutum portabant. Ita³ milites romani magnos exercitus superaverunt.

12. discrimen - eig. onderscheid, hier beslissing.

1. tuba - trompet.

2. aut - of.

3. ita - zo.
